

Wagner, Wotan en de reuzen in het cybertijdperk

Opera

Das Rheingold. Vlaamse Opera o.l.v. Ivan Törzs en Ivo van Hove. Gent (13/6), t/m 9/7.

Wotan, het opperwezen dat in Wagners operavierluik *Der Ring des Nibelungen* de wereld moet behoeden voor de ondergang, had in Wagners visie de gedaante van een Frankisch stamhoofd. Later verscheen hij ook wel als gangsterbaas op de podia, respectievelijk als bankier, als grootindustriële of als DDR-partijchef.

Maar een Allerhoogste die een laptop openklapt en koekeloerend naar het beeldscherm de voltooiing van de Walhallaburcht begroet met de proclamatie *Vollendet, das ewige Werk!*, die was er nog niet. Hij is er in Gent, waar de Vlaamse Opera dinsdag met *Das Rheingold* is begonnen aan een door Ivo van Hove geregisseerde *Ring*-cyclus met verspreide afleveringen. De oppergod blijkt hier manager van een dotcombedrijf vol nerveus witteboordenvolk.

Het is er slecht toeven voor berenjagers en digibeten. Het universum bestaat uit pc-schermen, bewakingsmonitoren, projecties van satellietespionage, een orgie van schermen en lampjes, waartussen vermoedelijk miljarden worden verdiend die in een uur weer verdampen. En zoals immer is ook bij Van Hove de vraag: hoe houdt hij vier afleveringen de draad vast?

Een maandje terug openden Van Hove en Toneelgroep Amsterdam nog de Wiener Festwochen met *Faces*. Met NTGent reisde Van Hove naar Parijs voor *Opening Night*. Volgende week heeft Van Hove Ibsens *Hedda Gabler* klaar voor het Holland Festival. Wotaniaanse koelbloedigheid (of lichtzinnigheid, zoals de godin Fricka het noemt), valt Van Hove niet te ontszeggen. Met de ontwerper Versweyveld en de videomakers Yarden en Fox, nam hij in Gent applaus in ontvangst van een publiek dat iets te puzzelen kreeg ('wie zijn er nou de reuzen'), maar ook een 'logische' *Rheingold* zag.

Wagneriaans is dat niets beklijft – wat vooral mag gelden voor de zekerheden in het cybertijdperk. Wagneriaans bleek in Gent ook de sfeer van Alberich, de lelijkerd die in Van Hoves visie een ondergrondse beheert waarin Aziatische dotcomslaven de wereld rijp maken voor bommen en rampen. Het goud dat Alberich rooft, zit in een schakelkast en mag (slim) eigenlijk een andere naam hebben: elektriciteit. Als Alberich ermee vandoor gaat, gaan overal schermen op zwart, en resteert slechts flakkerende noodverlichting.

Mooi en knap, tot en met de snoep- en waterautomaten voor het personeel. Het mislukte opennings-versiënummer van Alberich (af te vloeien kantoorman) jegen de drie Rijndochters (hier acht bureauchicks) is hier een zaak van ongewenste intimiteit, of pesten op het werk. Komen de Walhalla-bouwers, de reuzen Fasolt en Fafner (snelle vastgoedmannetjes), volgens 'contract' de godin Freia halen als betaling, dan komen ook de laptopjes op tafel.

Zeer 'Wagneriaans' zijn hier de *slide shows* die de geschiedenissen begeleiden die Wotans assistent Loge (spindocctor) vertelt. De toverhelm van Alberich is een USB-stick waarmee Alberich zijn verandertrucs op beeldschermen voortoert – aannemelijk omdat echte en virtuele werkelijkheid door elkaar lopen: men richt zich hier niet alleen tot elkaar, maar ook tot elkaars video- en webcam-versies.

Van Hoves encenering is behalve vernuftig ook een toonbeeld van navrantie. Die komt tot een climax wanneer de gestalte van Freia, gezongen door de hoogzwangere Anja van Engeland, gemeten en in goud omgezet moet worden, waarbij haar lichaam voor het oog van de webcam wordt gemaltraitieerd. Tegelijkertijd zijn de voorbereidingen tot een groot Walhalla-openningsfeest in volle gang.

Dat alles kan in *Die Walküre* et cetera nog navranter worden, mits de dirigent Ivan Törzs erin slaagt Van Hove ervan te overtuigen dat er ook nog klank zit in de *Ring*. Voor de gezongen lijn en de golfslag van het orkestspel bestaat weinig aandacht, temeer omdat Törzs faalt in zijn pogingen de kopersecties een allure te geven die verder reikt dan een dorps harmonie. Naast de kwieke Peter Bronder (Loge) en de beperkte bas Egil Silins (Wotan) zijn de vocale prestaties niet meer dan pover. Werner van Mechelen, onlangs een redelijke Alberich in Amsterdam, zakt hier weg naar het nondescripte. Aan het uittekenen van karaktertrekken is Van Hove, wellicht dankzij Hedda Gabler, ook niet goed toegekomen.

Begin 2007 wordt met *Die Walküre* de Opera van Antwerpen heropend. Hopelijk blaast de Vlaamse Opera in de bus voor een cast van kaliber, want Wagner is niet alleen beeld op wielen maar ook muziek op vleugels.

Roland de Beer

